

«Іноземна мова») / Н. В. Мараховська. – Маріуполь : Маріупол. держ. гуманітар. ун-т, 2008. – 112 с.

2. Мараховська Н. В. Технологія тривіум-тренінгу в процесі формування професійної ідентичності майбутніх учителів іноземної мови : навч.-метод. посіб. / Н. В. Мараховська. – Маріуполь : Маріупол. держ. гуманітар. ун-т, 2011. – 112 с.

3. Мараховская Н. В. Технология конструирования профессиональной идентичности будущих учителей иностранного языка / Н. В. Мараховская // Педагогические условия развития личности: теория и практика (книга 3) : коллектив. монограф. – М. : НИЦ «Апробация», 2013. – С. 106-134.

4. McArdle, M. Using a SWOT Analysis in Teaching Practice / M. McArdle // The Teacher Trainer. – UK, 2003. – № 1. – P. 8-10.

Мегедь М.Л.

*викладач музичного виховання з методикою,
Вищий комунальний навчальний заклад
«Коростишівський педагогічний коледж імені І.Я. Франка»*

ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО СТИЛЮ ВИКЛАДАННЯ ЯК СИСТЕМНОЇ ОСОБИСТІСНОЇ ЯКОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Українська педагогічна освіта вступила в новий період свого розвитку, з концептуальних засад якого залишається особистість вчителя. Всі видатні діячі педагогічних наук сходяться в одному: лише тоді вчитель цікавий учням, коли він – особистість, але не старої формації, а з докорінно новим баченням процесу педагогічної діяльності. Саме такий вчитель, з власним, характерно єдиним стилем викладання стане конкурентоспроможним фахівцем, що вимагає сучасний ринок праці.

Насамперед, розглянемо компонентний склад поняття, що досліджуємо. Із довідкової літератури дізнаємось, що «власний» – свій, особистий «, властивий лише певній людині. У даному випадку – «власний» та «індивідуальний» [1, с. 156] не є синоніми. Вживаючи слово «власний», (на відміну від «індивідуальний») ми підкреслюємо не тільки його психолого-педагогічний аспект, а й соціальний, тобто «стиль поведінки», «стиль життя» особи в суспільстві тощо. У педагогічній науці характеристика «власний» набагато ширша, ніж «індивідуальний». Вихідним положенням при вивченні цього поняття є «стиль». Серед багатьох філософів, учених, художників спостерігається певна суперечливість поглядів. Протягом багатьох століть вони намагалися відповісти на питання про сутність стилю, природу його походження, закономірність розвитку, принципи класифікації, структуру тощо.

Феномен стилю належить до найскладніших явищ науки. У педагогічній професії поєднуються наука та мистецтво. Під стилем у мистецтві традиційно розуміється комплексність рис, що характеризує індивідуальну манеру того чи іншого митця. «Стиль – сукупність ідейно-етичних норм і характерних рис діяльності, поведінки, методу роботи й способу життя людини [4]». Стиль у педагогіці це – «відносно стійка сукупність характерних і повторюваних рис людини, які виявляються у її мисленні, поведінці, спілкуванні. У стилі відбиваються потенції, схильності, здібності, характерологічні риси, звички особистості [2]». У власному ж стилі, так як це явище ще й соціальне, відбивається світогляд і переконання особистості (в тому числі й учителя). Іноді поняття «власний стиль» ідентифікується з поняттям «власна інтерпретація», але інтерпретація – це «(тлумачення, роз'яснення) – художнє розкриття змісту музичного твору в творчому процесі виконання [5]». Г.М.Падалка доводить що «поняття інтерпретації пронизує різні види людської діяльності [6]» і розрізняє наукову, педагогічну, мистецьку інтерпретацію тощо. Погоджуючись із нею, спробуємо визначити дефініцію власної інтерпретації – це художнє бачення окремою особистістю через призму своєї індивідуальності результатів авторської роботи (наголошуємо – саме результатів).

Необхідно враховувати, що власний стиль викладання – це не тільки результат, а власне весь процес від задуму через реалізацію до результату, означає, що «поки співак, диригент, піаніст не виконають музичний твір, він лишається невідомим широкому загалу [5, с. 88]». Результат роботи виконавця – інтерпретація музики. Тому можемо ідентифікувати поняття власний стиль з поняттям власна виконавська інтерпретація. Система роботи вчителя є результатом композиції не лише об'єктивно значущих дій для досягнення педагогічних цілей, методів, прийомів, в розробці якої вчитель відшукує індивідуально-характерні стильові особливості власної педагогічної праці, що стверджують його як суб'єкта педагогічної діяльності. Будь-яка розвинена система роботи вчителя складається з поєднання неповторних індивідуальних прийомів роботи і є результатом його творчого саморозвитку. «Викладання – діяльність вчителя в процесі навчання [3, с. 56]». Але викладання музики – особливе, воно істотно відрізняється від викладання інших дисциплін, оскільки зумовлене нерозривним поєднанням сприйняття музики із засвоєнням музичних знань (музичною освітою), формуванням виконавських умінь і навичок. Воно полягає в постановці перед учнями художньо-емоційного завдання, передачі нових знань, організації пізнавальних заходів (концерти, музичні вистави, музичні лекторії тощо), керівництві роботою учнів із засвоєння, закріплення, й застосування отриманих знань, перевірці їх якості.

Отже, резюмуючи сказане, уточнимо наше визначення: власний стиль викладання музики – це складне набуте системне особистісно-

фахове новоутворення, сформоване з урахуванням сукупності природних індивідуально-неповторних психологічних якостей та здібностей, що властиві лише певній особистості на тлі емоційно-позитивного ставлення до діяльності, в процесі удосконалення професійної майстерності.

Функціями власного стилю викладання музики ми визначаємо: поглиблення інтересу до обраної професії; активізація творчих якостей вчителя музики; забезпечення позитивного результату навчання; підвищення загального рівня викладання тощо.

Орієнтація вчителя музики на винайдення та ствердження власного стилю викладання є запорукою успіху в його практичній освітянській діяльності.

Спираючись на індивідуально-педагогічний стиль, який є основною засадою професійної діяльності вчителя, ми визначили специфічні ознаки власного стилю викладання музики.

Специфічною ознакою власного стилю викладання музики є *власний педагогічний імідж-образ*, «який відображає особливий внутрішній світ учителя, висвітлює найбільш яскраві риси його особистості [7, с. 86]». Із великою увагою, наприклад, А. Макаренко і В. Сухомлинський ставилися до зовнішнього вигляду та педагогічного «почерку» вчителя як елементу професійної майстерності на основі духовності та внутрішньої культури. Гуманістичне спрямування освіти підносить індивідуальність на рівень творця власного буття, і тому уможливорюється ствердження власного стилю у створенні своєї зовнішньої та внутрішньої ідеї обрання відповідного одягу, прикрас, створення власного іміджу. Це надасть упевненості в собі і відкриє внутрішню красу, особистісну самобутність. Так, певний імідж-образ учителя формується, як стверджує Н. Гузій, завдяки індивідуальному стилю професійної поведінки. Імідж учителя має відображати найбільш яскраві його якості (що дістало назву «харизма»). Завдяки їй та індивідуалізації власного стилю роботи, вчитель виборює визнання, підвищує репутацію, зміцнює авторитет, домагається успіху, переконує громадськість у доцільності та корисності своєї діяльності. Педагогічний імідж характеризує стиль професійно-педагогічної діяльності, манеру спілкування, вміння індивідуалізувати свій образ, надавати йому естетичної виразності. Така функція «паблік рілейшенз» у змозі допомогти учителю мистецьки подати себе, успішно презентувати власну особистість, оптимально використовувати свій творчий потенціал, неповторні особисті риси через свідоме оволодіння спеціальними технологіями конструювання образу власного «Я» [7, с. 87]. «Висвітлюючи «фірмені» ознаки діяльності вчителя, відображаючи її індивідуальний стиль, педагогічний імідж перетворюється на дієвий механізм професійного самовдосконалення і вимагає від учителя дбайливого ставлення до власної особистості як до інструменту професійної діяльності, творчого пошуку, духовного зросту, естетичної виразності, педагогічної взаємодії [3]». Сфера педагогічної

іміджології для нашого суспільства залишається поки що «terra incognita». Зацікавленість в цій проблематиці особливо виявляється в наш час у працях Н. Гузій, В. Ісаченко.

Таким чином, під власним стилем викладання музики ми розуміємо як систему особистісних характеристик, що є результатом філогенезу індивідуально-психологічних явищ. Розглядаючи особливості й зміст власного стилю викладання музики, враховувалася діалектика загального, особливого й одиничного. По-перше, власний стиль викладання музики – це загальноприйняті вимоги до вчителя, що розглядаються через призму власної індивідуальності. По-друге, специфіка власного стилю викладання музики пов'язана з особливостями музично-педагогічної діяльності вчителя, його впливу на стан естетичного розвитку учнів. По-третє, загальноприйняті вимоги, специфіка викладання музики й особливості музично-педагогічної діяльності суб'єктивно («стильно») трансформуються в діяльності окремого індивіда через призму власної індивідуальності.

Викладені в дослідженні результати не претендують на оптимальне й вичерпне роз'яснення проблеми формування педагогічного іміджу у майбутніх вчителів. Теоретичне вивчення проблеми свідчить про необхідність створення комплексної системи формування педагогічного іміджу майбутніх вчителів музики протягом усього періоду навчання, що передбачає розробку відповідних програм і методик, відкриває перспективи подальших досліджень у межах міждисциплінарної проблеми.

Список використаних джерел:

1. Архипова С. Іміджеві та самоактуалізуючі характеристики у професійній діяльності педагога / Архипова С., Ніколаєску І. // Імідж сучасного педагога. – 2013. – № 2-3. – С. 33-34.
2. Барна Н.В. Іміджелогія: навч. посіб. для дистанційного навчання / Н.В. Барна; за наук. ред. В.М. Бобика. – К.: Університет «Україна», 2007. – 217 с.
3. Бобир О. Етикет учителя. – Київ: Ленвіт, 2004. – 191 с.
4. Гриньова В.М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти): автореф. дис. ... д-ра пед. Наук / В.М. Гриньова. – К., 2001. – 45 с.
5. Гриньова В. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя. – Х.: Основа, 1998. – 299 с.
6. Завалко К.В. Самовдосконалення вчителя музики: теорія та технологія. Монографія. – Черкаси: ЧНУ, 2007. – 274 с.
7. Курлянд З.Н. Становлення позитивної «Я-концепції» майбутнього вчителя: моногр. / З.Н.Курлянд. – О.: ПНЦ АПН України, 2005. – 163 с.